

PORTUGÁLIA

I. PORTUGÁLIA TÁRSADALMI-GAZDASÁGI HELYZETE

1. Általános információk

Hivatalos megnevezés	Portugál Köztársaság
Államforma	Parlamentáris demokrácia
Főváros	Lisszabon
Terület	92,4 ezer km ²
Népesség	10,7 millió fő (2009 júl.)
Nemzetiségi megoszlás	portugál 99%, spanyol és afrikai 1%, 1990. óta 250 ezer kelet-európai bevándorolt
Vallási megoszlás	római katolikus (84,5%), egyéb keresztény (2,2%), egyéb (12,3%)
Hivatalos nyelv	portugál
Klíma	óceáni, mérsékelt
Államfő	Anibal Cavaco Silva
Miniszterelnök	Jose Socrates
Hivatalos pénznem	euró (EUR)
Jelentősebb városok	Portó, Coimbra, Évora, Faro, Braga, Funchal

2. Főbb gazdasági mutatók, a gazdaság szerkezete, főbb ágazatok

PORTUGÁLIA főbb gazdasági mutatói, 2007-09

		2007	2008	2009
GDP (folyó áron)	Mrd EUR	163,0	166,4	163,6
GDP változás (reál)	%	1,9	0,0	-2,7
Egy főre jutó GDP (PPS)	EUR/fő	18 800	19 000	-
Infláció (fogyasztói árindex)	%	2,4	2,7	-0,9
Munkanélküliségi ráta	%	8,1	7,7	9,6
Költségvetés egyenlege	GDP %-a	-2,6	-2,8	-9,4
Államadósság (év végi)	GDP %-a	63,6	66,3	76,8
Folyó fizetési mérleg egyenlege	GDP %-a	-9,4	-12,0	-10,3

Forrás: Eurostat

Portugália az exportteljesítményétől függő nyitott gazdaság. Hosszú évek óta halmozza az adósságait – államadóssága 2009 végén elérte a GDP 76,8%-át.

A 2009. szeptemberben megválasztott szocialista kormány célul tűzte ki a fenntartható fejlődés kereteiben a gazdaság fejlődésének élénkítését, a termelőtevékenységek megújítását (technológiaváltás), az államadósság és a költségvetési deficit lefaragását, amit elsősorban a gazdaság nemzetköziesedése, az áru-, a szolgáltatás- és a technológia külkereskedelem dinamikus bővítése útján kíván megvalósítani. Meghatározták azokat az ágazatokat (ipar, energetika, kereskedelem, turizmus, szállítás-logisztika, szolgáltatások), amelyek export-célú ösztönzését ajánlatosnak, támogatandónak tartják.

A gazdaságfejlesztési stratégia súlypontját a KKV-k fejlesztésére, megerősítésére, külpiazi tevékenységük, az általuk előállított export áralapok bővítésére helyezték át. A megvalósításhoz sokoldalú állami eszközrendszer járul hozzá: intézményes támogatás, oktatás-képzés, gazdaságdiplomácia, EU-s alapokból és hazai forrásokból a finanszírozási formák és módok kidolgozása, egyes hagyományos portugál termékek, s a technológiaváltással portugál terméké erősödött cikkek (pl. a bor, az olívaolaj, az elektromos autók akkumulátora, megújuló energiák előállítására alkalmas eszközök) világméretű exportkampányának támogatása.

A válságkezelésben Portugália egészen a legutóbbi időkig kerülni igyekezett a drasztikusan fájdalmas intézkedések meghozatalát, különös tekintettel arra, hogy 2009. szeptemberben parlamenti és önkormányzati választásokat tartottak. Az új kormány próbálta tartani a korábbi stratégiát, és 2010 elejéig nem súlyosbította a lakosság terheit. A súlyos eladósodottság, az uniós elvárások és követelmények szorításában, majd a görög gazdaság bedőlése és a belső ellenzék nyomására 2010. február végére a portugál kormány új válságkezelő programot indított útjára. A Stabilitási és Növekedési Paktum szerint 2010-2013 között a jelenlegi 9,4%-os költségvetési hiányt 2,8%-ra szorítják le, és a 2009-ben még 2,7%-kal hanyatló gazdasági teljesítményt 1,7%-os növekedéssé változtatják. Az államadósságot 2012-ig még e program keretében sem tudják csökkenteni (2010: 85,4%, 2011: 88,9%, 2012: 90,1% és 2013: 89,3%), és a munkanélküliségi ráta e program hatására sem süllyed 9% alá. A személyi jövedelemadó már eddig is 7 kulcsos rendjéhez egy 8.

kulcsot is rendeltek, ami 45%-os maximális adókulcsot vetett ki a 150 ezer eurót meghaladó jövedelmekre, valamint számos különadót is bevezettek. 2010-re befagyasztották a közalkalmazottak fizetését, s 2013-ig nem engedik, hogy a bérek növekedése elérje az infláció mértékét.

3. Külkereskedelmi tendenciák, külkereskedelmi statisztika, főbb partnerek, főbb termékek

PORTUGÁLIA külkereskedelmi forgalma, 2006-09

		2006	2007	2008	2009
Áruforgalmi egyenleg	M EUR	-16 763	-17 549	-21 315	-17 149
Export	M EUR	34 707	37 804	38 212	31 338
Import	M EUR	51 470	55 353	59 527	48 487
Szolgáltatások egyenlege	M EUR	5 099	6 601	6 670	6 050
Export	M EUR	14 658	16 961	17 865	16 294
Import	M EUR	9 559	10 360	11 195	10 244

Forrás: Eurostat

Portugáliát külgazdasági kapcsolatai több mint 70%-ban az EU-hoz kapcsolják. (A szoros kötődést mutatja, hogy ha az EU-ban 1%-kal csökken a negyedéves növekedés, a portugál gazdaság negyedéves növekedése pusztán ettől a hatástól egyharmad %-kal lassabb lesz.) A nemzetközi gazdasági válság elmélyülésével, legfontosabb európai piacai (Spanyolország, Franciaország, Egyesült Királyság) visszaesésével az EU-ból származó import 6,4%-kal, az oda irányuló export majdnem a duplájával, 11%-kal csökkent.

Legfontosabb exportcikkek: mezőgazdasági, élelmiszeripari termékek, olaj- és vegyipari termékek, műanyagok, bőripar, fémipar, textilipar, gépjárművek, mechanikus gépek és berendezések.

Legnagyobb exportpiacai: Spanyolország, Németország, Franciaország, Angola, Egyesült Királyság

A főbb import termékek: gépek, gépi alkatrészek, ásványi tüzelőanyagok, gépjárművek, vegyipari és mezőgazdasági termékek, fémek, műanyag és gumi.

Legfontosabb import partnerországok: Spanyolország, Németország, Franciaország, Olaszország, Hollandia.

A külső piaci kapcsolatok átrendezésével, az uniós országok beszűkülő piacai helyett az ún. természetes partnereknél keresnek üzleti lehetőségeket: portugál nyelvű afrikai országok (Angola, amely 2008 végére és 2009-ben is Portugália 4. legnagyobb piaca volt, vásárlásai 586,2 M euróval nőttek; Bissau-Guinea, Mozambik, Zöldfoki szigetek), latin-amerikai partnerek (Brazília, Venezuela, Chile, Mexikó), észak-afrikai arab államok, Kína. A kelet-európai államok közül elsődlegesen Lengyelországban és Romániában szereztek nagyobb megrendeléseket.

4. Tőkeáramlás alakulása és a főbb partnerek

PORTUGÁLIA közvetlen tőkebefektetés importja és exportja, 2007-09

		2007	2008	2009
Külföldi közvetlen tőkebefektetés-import	M EUR	2 238	3 185	2 067
Külföldi közvetlen tőkebefektetések állománya	M EUR	78 333	71 833	77 240
Tőkekifektetés más országba	M EUR	4 013	1 872	931
Tőkekifektetés állománya	M EUR	45 994	45 273	46 679

Forrás: Banco de Portugal

2009-ben a Portugáliában befektető legjelentősebb országok: Franciaország (17,8%), Egyesült Királyság (15,7%), Spanyolország (15,2%), Hollandia (15%), Németország (13,8%), valamint Olaszország, Svájc, Kanada, Luxemburg. A legfontosabb célszektorok: kis- és nagykereskedelem (35,9%), ingatlan, bérleti tevékenységek és szolgáltatások (25,3%), illetve a feldolgozóipar (22,6%).

A külföldre irányuló portugál tőke célországai a 2000-es évek elejéig nagyrészt Spanyolország és Brazília voltak, 2007-től azonban egyre inkább a portugál nyelvű afrikai országok, különösen Angola felé fordultak. Románia és Lengyelország is a preferált célországok közé tartozik.

2009-ben a kivitt tőke több mint fele ingatlanokba és (pénzügyi, szállítási, raktározási és kommunikációs) szolgáltatásokba irányult. A fontosabb célországok: Hollandia (28,6%), Spanyolország (15,7%), Angola (7%), Brazília (6,9%), Dánia, Németország, USA, Mozambik, Írország, Románia.

II. MAGYARORSZÁG ÉS PORTUGÁLIA BILATERÁLIS KAPCSOLATAI

Magyarország Portugália szállítóinak sorában a 29., a portugál termékek vásárlói között a 32. helyen áll. Magyarország európai külkereskedelmi partnerei között Portugália a 25.

A magyar-portugál külkereskedelem áruszerkezete (M EUR)

	KIVITEL		BEHOZATAL		EGYENLEG	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Összesen	387,2	306,7	126,9	102,0	260,3	204,7
Élelmiszer, ital, dohány	6,1	7,3	6,7	10,3	-0,7	-3,0
Nyersanyagok	0,8	1,2	0,3	0,3	0,5	0,9
Energiahordozók	1,7	1,0	-	-	1,7	1,0
Feldolgozott termékek	28,9	36,6	46,5	36,2	-17,6	0,4
Gépek, gépi berendezések	349,6	260,5	73,4	55,2	276,2	-205,3

Értékváltozás és a forgalom megoszlása 2009-ben (%)

	INDEX (2008=100)		MEGOSZLÁS	
	KIVITEL	BEHOZATAL	KIVITEL	BEHOZATAL
Összesen	79,2	80,4	100,0	100,0
Élelmiszer, ital, dohány	120,8	153,7	2,4	10,1
Nyersanyagok	148,0	110,2	0,4	0,3
Energiahordozók	57,2	-	0,3	-
Feldolgozott termékek	126,4	77,8	11,9	35,5
Gépek, gépi berendezések	74,5	75,2	85,0	54,1

Forrás: KSH

2009-ben a kétoldalú külkereskedelmi forgalom, mind a kivitel, mind a behozatal mintegy 20%-kal visszaesett.

Exportunkban a válság hatására csökkent ugyan a gépek és különféle berendezések aránya, de szállításainkban továbbra is ez az árucsoport a meghatározó (mobiltelefon, TV készülék, motor és gépjármű alkatrész, háztartási gép).

A gépek és berendezések exportjának döntő többségét négy nagy multinacionális vállalat (Audi, Digital Disc, Nokia és Philips) adja már ötödik éve (elektronikai és autóiipari cikkek, alkatrészek). Az általuk exportált 10 legnagyobb termékcsoport kivitele meghaladja a teljes kivitel 75%-át, ami rendkívül magas szállítói és cikkcsoportos koncentrációt jelent.

A magyar importban is a gépek és berendezések és a feldolgozott termékek dominálnak (elektronikai cikkek, gépjármű alkatrész, elektromos készülékek, műanyagárúk, gyógyszerek, bútor, húskészítmény, gyümölcsle). A behozatal területén a kis- és középvállalatok lényegesen nagyobb szerepet játszanak, mint a kivitelben. A cikkszáma sokkal diverzifikáltabb, és a szállítói koncentráció is jóval alacsonyabb. A 10 legnagyobb import-termékcsoport részaránya például 2009-ben is 60 % alatt maradt.

Kétoldalú közvetlen tőkebefektetések, 2006-08 (M EUR)

	2006	2007	2008
Portugália közvetlen tőkebefektetés-exportja Magyarországra	2,6	95,7	11,5
Portugália közvetlen tőkebefektetés-állománya Magyarországon	35,0	192,1	188,0
Magyarország tőkebefektetése Portugáliába	0,0	0,0	0,0
Magyarország tőkebefektetés-állománya Portugáliában	-	0,0	0,0

Forrás: MNB

A magyarországi portugál tőkebefektetések a korábbi években – a 2006. közepéig tartó portugál gazdasági recesszió miatt – lassan bővültek. 2007-ben már érzékelhető volt a portugál befektetői és üzleti érdeklődés jelentős erősödése, és a tőkebefektetések dinamikus növekedése. 2008-ban a portugál befektetők figyelmé elsődlegesen a magyar ingatlanpiacra irányult.

Portugál becslések szerint a Magyarországon megvalósított portugál tőkebefektetések állománya jelenleg 400 M euró.

Portugália magyarországi tőkebefektetése a jelentős földrajzi távolság, a gazdaságok eladósodottsága, hosszú ideje tartó gyengélkedése, továbbá az eltérő befektetői prioritások következtében meglehetősen alacsony.

A Magyarországon letelepedett egyik legnagyobb cég, az építőipar, közműfejlesztés és az ingatlanpiac terén érdekelt Mota-Engil számos belső probléma után kivonult Magyarországról, térségi irányító szervezetét Lengyelországba helyezte át. Az édesipari Danesita Hungaria Kft, amely 1997-től működött Magyarországon, s termelésének zömét exportálta, mára kivonult a magyar piacról.

Az aktív tevékenységet folytató portugál és portugál-magyar vegyes vállalatok, az ingatlanfejlesztés (Key Space, Vaz Guedes), telekommunikáció (Hungaro DigiTel KFT), a parafa feldolgozás és borászat (Hungarokork Amorim RT, HP Cork KFT, ParaMetál KFT), az autóértékesítés, autóleasing (Tecnicredito Rt), s a nyomdaipar (Technogravura KFT) területén működnek. Eredményes a Consulgal cég a metróépítés és rekonstrukció, a Neopol, a SIMI cég (részt vesz a Csepeli szennyvíztisztító szerkezeti elemeinek építésében), és a Somague cég az építkezések, vasúti- és közműfejlesztések, az EDP és a Matos cégek az alternatív energia, a Logoplaste és Plásticos Futura cégek a műanyagipar, valamint a Banco Espirito Santo (BES), a Banif a banki szolgáltatások területén.

A Tecnicredito KFT 2006. óta teljes jogú bankként működik és ezalatt közel négyszeresére növelte magyarországi autó értékesítését és leasingjét, továbbá kilenc vidéki városban hozott létre képviselői irodákat. A francia-portugál vegyes tulajdonú Primus Bank 2008. szeptemberben fiókot nyitott Magyarországon – tulajdonosi szerkezete azonban gyorsan változott: a franciák kivásárolták a portugál tulajdonost.

A Consulgal cég részt vesz különféle közműfejlesztésekben és környezetvédelmi projektekből, a 2-es metró rehabilitációs és a 4-es metró kivitelezési munkálataiban, valamint szorosan együttműködik a magyar Metrober vállalattal, továbbá magyarországi központtal befektetéseket tervez a bolgár, román és más délkelet-európai piacokon.

2009-ben kisebb portugál cégek (média, reklám, üzleti tanácsadás, számítástechnika) indítottak vállalkozásokat Magyarországon, sőt Budapesten egy portugál étterem is kaput nyitott.

Portugáliában jelentős magyar tőkebefektetésről nincs információ, három kisebb, magyar tulajdonú vállalat, illetve néhány magyar érdekeltség működik a szakipari kivitelezések, az építőipar, a vendéglátóipar, az idegenforgalom, különféle szolgáltatások és a kereskedelem területén.